

A legendás Schmidt-kastélyban

A főváros pénzügyi bizottsága megtekintette Schmidt Miksa kastélyát, amelyet felajánlott a fővárosnak

Minden újságolvasó jól ismeri annak a házonkívüli részleteit, amely a kiscelliúti Schmidt-kastély ajándékozása körül már jó egy esztendeje keletkezett. Majdnem minden héten újabb ellentétes hír szivárgott ki a városházáról. Schmidt Miksa odaajándékozta a kastélyt a fővárosnak, de a főváros nem fo-

Schmidt Miksa

gadja el, vagy elfogadja, de olyan föltétellel, amelybe Schmidt Miksa nem egyezik bele és így tovább. Szerdán délelőtt azután a főváros pénzügyi bizottságának tagjai és a sajtó képviselői Schmidt Miksa meghívására megtekintették a legendás kastélyt. És öt perccel azután, hogy beléptünk ebbe a csodálatos mesebirodalomba, egyöntetűen kialakult az elhatározó vélemény, hogy a fővárosnak pillanatig sem lehet habozni, hanem hálás szívvel kell elfogadni ezt a semmihez sem hasonlítható pazar ajándékot.

A gyűjtemény értékére jellemző, hogy kőzet-kollekciója sok tekintetben gazdagabb, mint a Magyar Nemzeti Múzeumé. A kőzet-gyűjtemény azonban csak kis töredéke a kastély 59 hatalmas termében és a végeláthatatlan ódon folyosókon fölhalmozott napkeleti és napnyugati ritkaságoknak, képeknek, szobroknak, szőnyegeknek, bútoroknak, freskóknak és nagy mesterek freskóvázatainak. A bizottsági tagok és újságírók szinte babonás tisztelettel fejezték ki csodálatukat és elismerésüket Schmidt Miksának, a daliás külsejű, arisztokratikus finomságú és izlésű hetven esztendőes öregúrnak, aki fáradhatatlanul kalauzolta ámuló vendégeit, bemutatva birodalma csodáit, amelyeket egyenként személyesen ismer, de a melyekről nem tudja sem azt, hogy milyen értéket képviselnek, sem azt, hogy hány darab van belőlük. És ha a főváros átveszi ezt a múzeumot, egész adminisztrációja lesz szülsége, hogy a leltárt elkészíttesse és írott rendet teremtsen ebben a szépséges káoszban. A pénzügyi bizottság tagjai valóságos megijedtek, amikor arra gondoltak, micsoda horribilis pénzébe kerül majd a fővárosnak a rend föntartása.

A gyűjtemény keletkezése

A gyűjtemény keletkezése összefügg a Schmidt-családdal.

Schmidt Miksa porosz származású apja hetvennyolc esztendővel ezelőtt, 1852-ben vette meg a gyűjtemény alapját. Már ő is szenvedélyes gyűjtő volt és Schmidt Miksa szerint nála családilag betegség a gyűjtés. Valójában azonban Schmidt Miksa kezdte el rendszeresen a ritkaságok összevásárlását. Schmidt Miksa tudalévoen világszerte ismert bútorgyáros, aki Párizstól Budapestig rengeteg főúri kastélyt rendezett be az évtizedek során. Ennek során tanulmányutakon járt és olyan szépségeket látott „hivatása gyakorlása” közben, amelyekhez kevés ember jut hozzá. Így egy alkalommal Rómában a Villa Borghesében meglátott egy gyönyörű antik keleti ónixvázát. Nagyon megtetszett neki, meg is vásárolta 13.000 líráért. Minthogy nem volt nála több pénz, az ugyanakkor Rómában tartózkodó Wodianer Albert báró segítette ki. Am ugyanakkor megjegyezte:

— Nincs sok értelme, hogy ilyen vázakat vásároljon. Hiszen ehhez majd kastély is kell. Schmidt Miksa elgondolkozott, aztán eszöndesen így szólt:

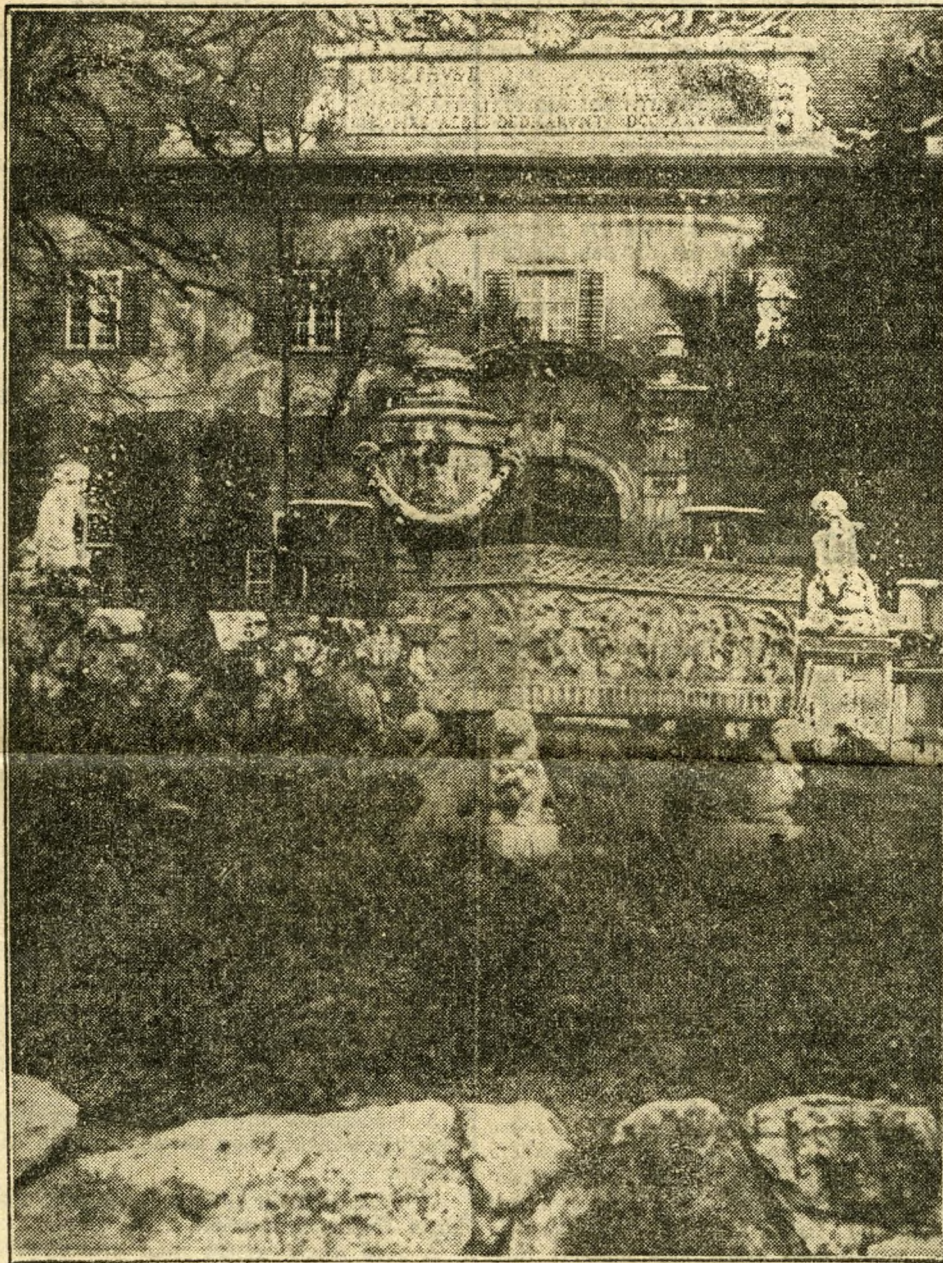
Szobrok csoportja

— Alighanem igaza van. Utána nézek és megpróbálom, hogy szerezzek ehhez a vázához egy kastélyt.

Róma utcáin játszódtott le ez a kis anekdotaként hangzó jelenet, amely a tulajdonképeni genezise a ma bemutatott pazar és csodálatos gyűjteménynek.

A kastély története

Schmidt Miksa 1911-ben vette meg a kincstártól a kiscelliúti kastélyt. Régi és történelmi érdekességű épület volt ez, amelyet azonban vandál idők majdnem elpusztítottak. Zichy Miklós gróf és felesége Berényi Zsuzsanna grófnő építtették 1722-ben kolostornak a trinitárius-rend számára. A trinitáriusok tulajdonában azonban nem sokáig volt, mert Mária Terézia megvásárolta a Zichy-birtokokat egészen Visegrádig. II. József császár, a kalapos király idején azután végképpen a

Udvári részlet a Schmidt-kastélyból

kincstár birtokába került a kolostor. Ekkor kobozták el tudvalevően az összes egyházi javakat.

A gyönyörű kolostorból katonai magazin lett és bizony a katonák nem nagy figyelemmel voltak a kastély iránt. Az újabb időkben aztán proletáreszaladók és esavargók szállták meg a kastélyt, akiket nagyon bajos volt kiköltöztetni, mert valósággal sajátjuknak tekintették az ócska kastélyt.

Schmidt Miksa azután restauráltatta a kastélyt, amelyen ma már nyoma sincs az egykori katonai depotnak. Épségben áll az egykori trinitárius templom két tornya és hatalmas kupolája. A kupolát Daniel Grand 1739-ben festett gyönyörű freskója ékesíti, a torony falán pedig még kibetűzhető az egykori latin felírás:

Hic
Vero non est aliud
Nisi
Domus Dei et
Porta coeli,

ami magyarul annyit jelent, mint:

„Itt nem egyéb van, mint Isten háza és az ég kapuja.”

Az épület ilyenformán maga is nagyértékű műzeális emlék. Schmidt Miksa pedig csodálatos értékekkel gazdagította. Így például a templomrész falából a második emeleten csipkefinomságú faragott márványerkély ugrik elő: valami régi velencei palotának volt egykor az alkotórésze. Az egyik udvari homlokzaton pedig ott van a falba építve a rég lerombolt bécsi Kriegsministeriumnak, a *Freiung* egykori monumentális épületének

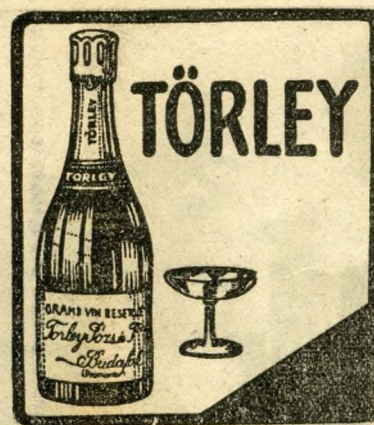
nagy órája: Fischer von Erlach műve.

A kastélyudvar minden természetes szépségén kívül szintén mesés kincsek őrzője, mert az egykor itt virágzott római kultúrának napvilágra került gyönyörű kőkoporsói, szarkofágjai és szobrai díszítik. Aquincum gazdagjai laktak erre felé kétezer évvel ezelőtt.

Kínai szőnyegek, porcellángyűjtemény és Beethoven zongorája

A kastély belsejében látottakról igen bajos beszámolni. Évekig tartó komoly művészettörténeti studiumra lenne szükség, hogy méltatni lehessen az ezerszámra fölhalmozott kincseket. Rögtön a bejáratnál jobbra van egy kis terem, fölszentelt kápolna, a bécsi Stephanskirche hűséges másolata. A környékbeli plébános gyakran szokott itt misét celebrálni. Az oltár előtt rengeteg hervadt örökzöld koszorú: Schmidt Miksa feleségének emlékét őrzi.

A végeláthatatlan folyosón antik szobrok, nagyértékű reliefek és más csodaszép faragott kövek állnak sorfalat, a márványpadozaton pedig asztalnagyságú fehér szőnyegek lennének, amelyek valamely, Kína ha-

beli hálószoba, palisanderfa-bútorokkal, amelyet nehéz vert bronzal ékesítettek a századok előtt élt iparművészek.

Egy szobával odább mesés értékű kínai festmények. Ezt nem kell szó szerint venni, mert Kínában a falon festmény helyett egész másfajta csodálatos módon készült értéktárgyak függnek. Vásznon helyett eben- és palisanderfából van az alap és ebbe gyémántkeménységű színes drágakövekből, nefritből dolgozzák bele a figurákat. Egész sereg van belőlük a kiscelliúti kastélyban.

Az egyik folyosón hatalmas, lakatokkal lezárható bőrládát látunk. „Dokumentkoffer” a neve, magyarul irattároló lehetne nevezni, valóban ezt a célt szolgálta: Adélgunda királyi hercegasszony ebben őrizte egykor okmányait.

Az egyik sarokban Napoleon nővérének a szobra néz reánk, odább a világhírű magyar származású német költő: Lenau Miklósa.

A rengeteg bútor: véges-végig iparművészeti ritkaság. Schmidt Miksa ahogy megvásárolta ezeket, lekopiroztatta, gyárában így készültek a minden korok stílusát képviselő legszebb bútorok: az eredeti azonban ide került a kastélyba, amelyet Magyarországnak, főként pedig a magyar fővárosnak ez a melegsívű barátja odaajándékoz.

Schmidt Miksa ajándékozási feltételei

Schmidt Miksa most odaajándékozta ezt a kastélyt a fővárosnak, a kastélyt övező 70.000 négyszögöl területű parkkal együtt. Feltétele csak az, hogy a város vásárolja hozzá azt a mintegy 33.000 négyszögöl, amely most harmincegy villatulajdonos kezében van, tehát azt a területet, amely a kastély közvetlen szomszédságától, Rónay Béla dr. villájától, a városi erdőig terjed és azt kívánja még, hogy ezt a helyet nevezzék el Attila-parknak. Tekintve, hogy körülbelül idetorkollik majd a Hungária-út és óbudai új híd, az Attila-park, közepén a Schmidt-kastélyal, már előre középpontja lenne az itt nyilván rohamos tempóban fejlődő új és gyönyörű városrésznek.

A mai helyszíni szemle után a főváros pénzügyi bizottsága legközelebbi ülésén fog dönteni az ajándék átvétele ügyében. Most már azonban nyilvánvaló, hogy ez a döntés csak egyértelmű lehet: a főváros közönsége köszönettel átveszi ezt a páratlan ajándékot, amely műkincseivel, ritkaságaival, iparmű-

tárán lakó egzotikus keletázsiai nép művészi produktumai, jóval értékesebbek a perzsa-szőnyegekénél. Egész sorozat van belőlük.

Perzsa a perzsa-szőnyegeknek se szeri, se száma: perzsa-szőnyeg van a kínai szobában, a török szobában, az arab szobában, az angol szobában, a francia szobában és e mesés gyűjtemény valamennyi termében.

A porcellánterem 40.000 porcellánjáról ezt mondja Schmidt Miksa:

— Fiatal iparművészek mindent megtalálhatnak itt, amire életükben szükség lesz. Másolhatnak, a tehetségeiket pedig új, nagyszerű motívumok alkotására fogja inspirálni ez a könnyen áttekinthető sokféleség, amelyet anyagiak híján fiatal művészek aligha ismerhetnének meg, mert hiszen esetleg a világot kellene bejárniok, hogy mindezt megláthassák.

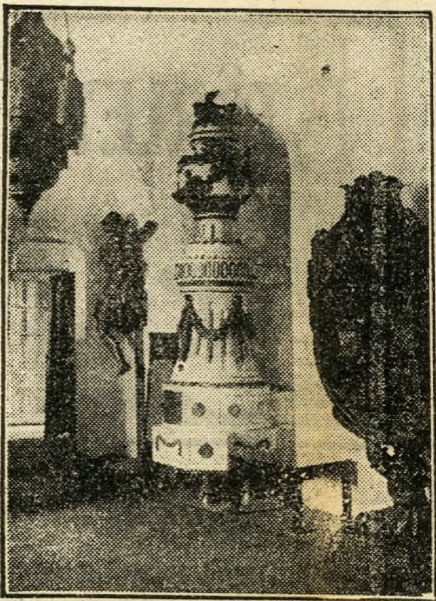
Odább a megfelelő interiőrökbe helyezve egész különös szépségű kínai porcellánutánzatokat látunk: a sévresi, a meissenai és a heroldi gyár első remekművei közül valók ezek.

A folyosó egy benyilójában régi, feketére lakkozott zongorát látunk: az úriuteai Széchenyi-palotából való, abban az időben játszották rajta a gavotteokat, amikor Beethoven járt est-Budán. Ugy tudják, hogy ezen a zongorán Beethoven is játszott.

Az egykori templom főhajóját három emeletre osztották, a legfelsőn a kupola alatt a fából óriás nagyságú kartonok lóznak: renaissance-korabeli nagy művészek freskóvázatai. Egy hatalmas teremben XVI-ik Lajos kora-

Műkincsekkel megrakott folyosó

Régi díszkandalló és más műkincsek

Vészeti remekeivel méltóan sorakozik múze-
maink közé. Figyelemreméltó, hogy ez a
nagyserű gyűjtemény még most is állandó
fejlődésben van: Schmidt Miksa, amióta
felajánlotta a fővárosnak a kastélyt, egy év
leforgása alatt újabb négyszáz műkincsel
gyarapította a szépségeknek ezt a tárházát,
ahol már most is olyan sok az érték, hogy
a szemlélő állandóan régi paloták falából
kiemelt faragott köveken, kínai pagodák
üvegszekrénybe való imaszőnyegein, keleti
misztériumok selyembársony rekvizitumain
tapos.